

Savoie: een eerste kennismaking

21 februari 2020 · door Gentil Noens

Zes wijnen van Jacquère, Altesse, Mondeuse Blanche en Bergeron uit twee familiedomeinen — het kleine, in België amper verkrijgbare wijngebied dat de meesten enkel als wintersportgebied kennen.

Op 20 februari 2020 trok Wijnclub Zottegem naar de Savoie, een wijngebied van amper 0,5% van de Franse productie dat de meeste wijnliefhebbers eerder als wintersportgebied kennen. Zes wijnen van twee familiedomeinen, gemaakt van vier authentieke lokale druiven: Jacquère, Altesse, Mondeuse Blanche en Bergeron. Dit is het volledige infoblad van die avond. Alle wijnen die we ooit proefden staan in onze [wijncatalogus](#).

De geproefde wijnen

Wijnhuis	Wijn	Jaar	Land
Domaine Noël Dupasquier	Rousette de Marestel	2013	Frankrijk
Domaine Noël Dupasquier	Mondeuse Blanche	2013	Frankrijk
Domaine Noël Dupasquier	Fleur d'Altesse de Marestel	2014	Frankrijk
Domaine Jean Perrier	Rousette Altesse	2018	Frankrijk

Wijnhuis	Wijn	Jaar	Land
Domaine Jean Perrier	Aprémont	2018	Frankrijk
Domaine Jean Perrier	Chignin-Bergeron	2017	Frankrijk

Noot van de wijnmeester

Terwijl pas volgend weekend heel wat mensen massaal afreizen naar de Alpen, trekken wij deze avond reeds – gepakt en gezakt met een goed humeur en scherpe smaakpapillen - naar de Savoie.

Ik kan me voorstellen dat de gemiddelde wijnliefhebber de Savoie niet echt ziet als een wijnstreek, eerder als een wintersportgebied. Het feit dat je de wijnen bij ons zelden in de handel vindt, helpt ook niet natuurlijk. Maar na deze avond hebben we een idee of het gebied ook voor wijn geliefd kan zijn.

De Savoie is een bijzonder klein wijng gebied, dat instaat voor waarschijnlijk niet meer dan 0,5% van de totale Franse productie. We bevinden ons in het oosten van Frankrijk, op de grens met Zwitserland, grofweg van het Lac Léman tot iets ten zuiden van Chambéry.

Het bergachtige gebied tegen de Alpen, bepaalt voor een groot deel de ligging van de wijngaarden in de Savoie: voornamelijk langs de oevers, tegen de zuidelijke helling. Door de ligging zijn er bijzondere microklimaten die zeer geschikt zijn voor wijnbouw, maar dit is niet overal in het gebied het geval waardoor de wijngaarden sterk verspreid liggen over de relatief grote oppervlakte.

Als je in de streek bent, dan is het zeker een aanrader om de Route des Vins de Savoie uit te proberen. Die bestaat uit 3 circuits die door prachtige en afwisselende landschappen met wijngaarden, meren en bergen voeren. Je kan deze wijnroute met de auto of te voet afleggen en onderweg wijnen proeven.

De grootste productie in de Savoie bestaat uit frisse witte wijnen, typische bergwijnen eigenlijk, die goed matchen met de vaak zware, op kaas gebaseerde winterse gerechten die men hier wel eens durft voorschotelen (kaasfondue, raclette, tartiflette, ...). Men maakt er ook rode wijnen maar die hebben toch nog niet de kwaliteit van de witte wijnen.

Kleine wijngebieden kunnen soms zeer interessant en verrassend zijn. Ook voor de Savoie geldt dit omdat men er vooral een aantal typische druiven gebruikt die elders niet of minder vaak voorkomen. In de Savoie tref je 23 verschillende druivenrassen aan. Deze avond heb ik mij gefocust op zeer authentieke lokale cépages zoals Jacquère, Altesse (ook vaak Rousette genoemd), Bergeron en Mondeuse.

Na onze proeverij kiezen wij vanavond voor een uitgebreide raclette met 3 kazen, diverse gerookte vleeswaren, brood, ajuintjes, augurken,... Misschien zelfs wat après-ski muziek op de achtergrond?

Ik wens jullie een aangename, leerrijke en smakelijke proefavond!

Gentil

Bespreking van de streek

De wijngaarden van Savoie liggen verspreid over een groot deel van de departementen Savoie en Haut-Savoie, te midden van graanvelden en golvende weiden met grazend vee. De stad Chambéry vormt het natuurlijk centrum van de streek.

Dat het bestaan van wijnen uit de Savoie dateert van de antieke oudheid is geen verzinzel, er zijn verschillende documenten die dit staven. De Latijnse schrijver Columelle sprak al van wijn afkomstig uit de streek Allobrogie, wat later de Savoie werd. Andere geschriften uit de 11e eeuw NC vermelden het bestaan van wijnbouw in het gebied rond Seyssel. In 1180 schreef Ganfried, priester van Hautecomb, een hommage aan de kwaliteit van de wijn van Montmélian, waarvan de wijnstokken zouden dateren uit de Romeinse tijd.

De departementen Savoie en Haut-Savoie vormden in de Middeleeuwen een zelfstandig koninkrijk, dat zich tot ver in het huidige Italië uitstrekte. Uit deze tijd stamt derhalve ook de tweetaligheid van het naburige Val d'Aosta. In 1628 werd voor de eerste keer de vermelding Cru de Montmélien, Chignin en Cruet gebruikt. In 1768 werd door het parlamentslid M. Devoise voor de eerste keer de term Vin de Savoie gebruikt, die twee eeuwen later in 1973 de titel AOC verkreeg.

De wijngaarden strekken zich te noorden uit tot aan het Meer van Genève. Andere wijngaarden zijn verenigd rond het Meer van Bourget en de stad Aix-les-Bains, evenals ten zuiden van Chambéry in het dal van de Isère. Aan de overkant van de Rhône tegenover Seyssel ligt de VDQS Bugey, een afzonderlijke, geïsoleerde zone. De wijngaarden liggen op een hoogte variërend tussen de 300 en 450 m.

De bergen zorgen voor een wisselvallig klimaat. De winters zijn koud en hard, vaak met overvloedige sneeuwval. De voorjaarsvorst kan de wijnstokken beschadigen, maar ze 'mechanisch' beschermen is economisch niet mogelijk. Hagel kan een andere potentiële gesel betekenen. De zomer is gewoonlijk warm, maar soms vochtig.

De Meren van Bourget en Genève scheppen weinig gunstige voorwaarden voor de omliggende wijngaarden, het bergachtig gebied zorgt voor verscheidene microklimaten. De gronden van Savoie en Bugey zijn een mengeling van klei en kalksteen, gemengd met mineralen van de ijsafzetting. Een en ander verklaart waarom de wijnbouw er beperkt is maar ook waarom er desalniettemin heel mooie en verrassende wijnen worden gemaakt.

De wijnbouw wordt op +/- 2.100 ha bedreven, die voor ruim 2/3 met witte variëteiten beplant zijn en met name in het Rhônedal, tussen het Meer van Genève en het Meer van Bourget, en zuidelijker tot aan Chambéry en het Isèredal, aangevuld met kleine enclaves in het noorden en noordoosten.

Anders dan de meeste Franse wijnbouwgebieden, die uitgestrekt en compact aangelegd zijn, geven de wijnbergen in de nauwe dalen van de Savoie eerder een indruk van stukjes mozaïek, hoewel er maar grosso modo één herkomstbenaming wordt gehanteerd: Vin de Savoie.

Naast deze globale herkomstbenaming werden nog enkele andere minigebieden aangewezen, zoals Crépy en Seyssel, een speciale appellatie voor de druivenvariëteit Altesse en voor de parelende

Mousseux en Pétillant de Savoie.

De wijn van de Savoie heeft een ingewikkelde structuur. De globale herkomstbenaming 'Vin de Savoie' wordt alleen gebruikt maar kan ook aangevuld worden door de naam van de 17 gemeenten of cru's. In deze streek zijn er nog 3 andere AOC's: Rousette, Crépy en Seyssel. Er is verder ook nog de VDQS Vin de Bugey.

De 17 cru's worden hierna in volgorde van belangrijkheid beschreven:

- **Apremont en Aymes.** Het dorp Apremont ligt ten zuiden van Chambéry. Jacquère, de voornaamste druivensoort, groeit op de gronden die hoofdzakelijk werden gevormd door gletsjerafzettingen en levert een droge, levendige en fruitige wijn op met vuursteensmaak. Er is hier ook Chardonnay en Mondeuse aangeplant.

De naburige cru van Aymes ontleent zijn naam aan een natuurramp: de wijnstokken werden aangeplant op rotsachtig puin, overblijfselen van een gedeeltelijke instorting in 1248 van de berg Granier, die het dorp Saint-André verwoestte. Ook hier primeert Jacquère op Chardonnay. Een lokaal gezegde stelt dat Apremont rijpt in de schaduw en Aymes in de zon, wat erop wijst dat wijn van Aymes een beetje zachter en soepeler kan zijn en die van Apremont steviger en nerveuzer.

- **Chignin.** Het eveneens ten zuiden van Chambéry liggende Chignin heeft wijngaarden op een steile heuvelflank. Jacquère

overheerst hier, maar heeft wel een iets voller aroma dan in Apremont en Abymes.

De wijngaarden zijn naar het zuiden en zuidwesten geïoriënteerd en genieten van een warmer microklimaat. De grond is een mengeling van klei en kalksteen. Chignin heeft ook een andere, heel bijzondere cru, de Chignin-Bergeron.

Bergeron is de lokale naam voor de Roussanne-druif die we kennen van de noordelijke Rhône. Niemand weet hoe Roussanne hier gekomen is, maar de wijnstokken zijn er al meer dan een eeuw. De productie blijft laag, want deze druif is veel wispelturiger dan Jacquère en meer onderhevig aan ziekten, maar er wordt wel heel aromatische en complexe wijn van gemaakt.

Er wordt in deze regio ook een kleine hoeveelheid rode wijn geproduceerd van Mondeuse, Gamay en Pinot Noir.

- **Arbin en het Isèredal.** Arbin in het dal van Isère staat vooral bekend voor zijn rode wijn, want het dorp heeft de tendens naar witte wijn van de laatste 20 jaar niet gevolgd. Er wordt op traditionele wijze wijn gemaakt met gisting op grote houten kuipen en rijping in kleinere vaten.

De andere cru's van het dal van de Isère ten zuiden van Chambéry zijn Cruet, Saint-Jeoire Prieuré, Montmélian, Saint-Jean-de-la-Porte en Sainte-Marie-d'Alloix. De laatste 2 bestaan alleen op papier, zoals Charpignat ten noorden van Chambéry.

Saint-Jean-de-la-Porte verkiest de algemene herkomstbenaming Vin de Savoie te gebruiken en in Sainte-Marie-d'Alloix zijn er geen wijngaarden meer. De productie in Saint-Jeoire is zeer klein en die van Cruet en Montmélian wordt gedomineerd door de plaatselijke coöperaties met Jacquère en Altesse voor witte wijn en Gamay voor rode. Het nabij gelegen Fléterive is kandidaat voor een cru en staat vooral bekend om zijn wijnstokkwekerijen.

- **Chautagne.** De wijngaarden liggen op de oostelijke oever van het Meer van Bourget. Er is vooral Mondeuse, Gamay en Pinot Noir voor rode wijn en een beetje Jacquère, Altesse en Aligoté voor witte.

Deze druivensoorten worden meestal afzonderlijk verwerkt. De coöperatie is de voornaamste producent in het dorp Ruffieux en koopt druiven in van een groot aantal wijnboeren.

- **Jongieux.** Een recente cru (1988) met naar het zuidwesten georiënteerde wijngaarden ten westen van het Meer van Bourget. De voornaamste gemeenten zijn Jongieux, Lucey, Billième en Saint-Jean-de-Chivetin. Jacquère is hier de voornaamste druivensoort met een beetje Chardonnay, die hier beter gedijt dan in het dal van de Isère.

De voornaamste druivensoort voor rode wijn is Gamay, waarvan ook rosé wordt gemaakt.

- **Ayze.** Ayze staat in de streek bekend om zijn mousserende witte wijn, gemaakt van de ongewone Gringet, een druivensoort verwant aan de Savagnin du Jura. Er wordt ook Altesse gebruikt.

Het wijnmaken gebeurt volgens een rustieke versie van de méthode traditionnelle, meestal zonder dosage zodat de smaak heel verfrissend is, soms zo streng dat de ogen ervan tranen.

- **Ripaille.** De cru bestaat uit de wijngaarden van het prachtige 15de-eeuwse kasteel van Ripaille op de oevers van het Meer van Genève nabij Thonon-les-Bains. Chasselas is de enige druivensoort waarmee een witte soepele en nogal lichte wijn wordt gemaakt.
- **Marignan.** Heel kleine productie op basis van Chasselas.
- **Marin.** De meest recente cru. De wijngaarden kijken uit op het Meer van Genève. Er groeit Chasselas waarmee een delicate witte wijn wordt gemaakt, die lijkt op die van Ripaille.

De wijn in Savoie wordt gemaakt door een groot aantal wijnboeren, die daarnaast ook graangewassen en zuivelproducten voortbrengen. Deze wijnboeren zijn vaak lid van een dorpscoöperatie zoals in Cruet, Chautagne en Montmélian of verkopen hun druiven aan lokale handelaars die nog altijd een commercieel prestige hebben.

Er wordt zeer weinig wijn buiten de streek verkocht: de toeloop van toeristen voor de wintersport of voor de zomervakanties verzekert een voldoende grote afzet ...

Bespreking van de druiven

De meest markante bijzonderheid van de Savoie wijnen zijn de regionale druivenvariëteiten, die hun bestaan waarschijnlijk te danken hebben aan de politieke constellatie van het toenmalige koninkrijk.

Naast de witte Jacquère, die bijna 1.000 van de in totaal slechts 2.100 ha in beslag neemt maar evenwel door de hoge opbrengsten en zijn neutrale karakter opvalt, zijn de rode Mondeuse (in Italië wordt deze Refosco genoemd) en de witte Altesse de eigenlijke kwaliteitsdragers. Naast deze variëteiten worden de Gamay of Chardonnay ook in toenemende mate aangeplant, maar zij verkeren in een moeilijke positie.

De Savoie is m.a.w. als wijnstreek het ontdekken waard, alleen al omwille van de unieke inheemse druivensoorten: Jacquère, Altesse (Rousette), Mondeuse en Gringet. Deze laatste wordt quasi uitsluitend gebruikt voor mousserende wijn.

De toegestane druivensoorten zijn echter talrijk. Hierna geef ik een korte oplijsting.

Witte wijn. Savoie: Aligoté, Altesse, Jacquère, Chardonnay, Malvoisie en Mondeuse Blanche. Haute-Savoie: Molette, Gringet, Rousette d'Ayze en Chasselas. In de l'Ain is ook Chasselas toegestaan en in de Isère Marsanne en Verdesse.

Rode wijnen. Gamay, Mondeuse Noir en Pinot Noir. In de Savoie is ook Persan, Cabernet Franc en Cabernet Sauvignon toegestaan. In de Isère is verder ook Persan, Adai, Servanin en Joubertin toegelaten.

Verschillende cru's zijn echter beperkt tot één druif. De Chignin-Bergeron mag uitsluitend Bergeron bevatten en de cru's Marin, Marignan en Ripaille mogen uitsluitend Chasselas bevatten.

Deze avond heb ik mij gefocust op de inheemse soorten met Jacquère, Altesse, Mondeuse Blanche en Bergeron.

Jacquère. De Jacquère is eigen aan Savoie. In de Savoie is het de voornaamste druivensoort van de twee naburige cru's van Aymes en Apremont, waar ze ook Plante des Aymes wordt genoemd. Omdat ze weinig gevoelig is voor schimmel of oïdium en helemaal niet voor meeldauw, gedijt ze goed maar geeft ze toch minder goede resultaten in Bugey, want ze heeft warmte en zon nodig.

Jacquère is bij veel wijnbouwers de instapwijn, de meest frisse en jonge wijn uit het gamma. Niet verwonderlijk als je weet dat de lokale bijnaam voor Jacquère 'robinet' is, naar de hoge rendementen die met deze druif gehaald worden.

Wijnen van Jacquère zijn licht en fris, met aroma's van perzik, citroen en bloemetjes en vaak een kleine bitter. Ideale aperitiefwijnen!

Altesse. Altesse, hier vaak ook Roussette genoemd, is waarschijnlijk al iets bekender, al was het alleen maar omdat er een herkomstbenaming naar genoemd is, de Roussette de Savoie. De kwalitatief hoogstaande Altesse wordt gezien als de meest interessante witte druif uit de Savoie. Er wordt vermoed dat ze familie is van de Furmint, die de Hongaarse regio Tokaj al in de Middeleeuwen beroemd heeft gemaakt.

Er zijn in de Savoie vier verschillende appellations die het gebruik van Altesse voorschrijven: Marestel, Frangy, Monthoux en Monteminod. Rousette de Savoie is een mono-cépage wijn.

Ook hier een eerder lichte en frisse wijn, met redelijk gelijk lopende aroma's (perzik en lindebloesem), maar wel vaak aangevuld met enige minerale toetsen. Die mineraliteit vind je ook terug in de mond, gecombineerd met die typische fruitige sappigheid.

Mondeuse. De meest gekende is de Mondeuse Noir, die heel wat tannines heeft en geconcentreerde rode wijn, donkerpaars, met aroma's van rood en zwart fruit, viooltjes en af en toe wat tabak geeft.

Maar vandaag richten wij ons op de Mondeuse Blanche. Eerst dacht men dat beide verwant waren en de Mondeuse Blanche een kleurmutatie was van de Mondeuse Noir maar ondertussen heeft DNA-onderzoek aangetoond dat beide verschillende 'voorouders' hebben. De Mondeuse Blanche zou wel de moeder zijn van de Syrah-druif met Dureza de vader ...

De Mondeuse Blanche is een druif met een dunne schil die typische frisse droge Savoie wijnen geeft, vaak wel eerder lager in aciditeit. Florale aroma's (magnolia en acacia) en licht kruidig (een lichte Viognier toets).

Bergeron. Bergeron is een lokale naam voor Roussanne. Onder deze laatste naam komt de druif vooral voor in het Rhônegebied (Hermitage, Crozes-Hermitage, Saint-Joseph, Saint-Péray en Châteauneuf-du-Pape) maar ze is ook populair in de Provence, de Languedoc en de Roussillon.

Buiten Frankrijk wordt Roussanne geteeld in Californië, Italië (Ligurië en Toscane) en in Australië.

Bergeron heeft hier ook een eigen herkomstbenaming gekregen, de Chignin Bergeron. Deze geldt enkel voor wijnen gemaakt op het grondgebied van de gemeente Chignin, op basis van Bergeron.

Wat me opviel bij eerdere degustaties was dat de Bergeron uit de Savoie vaak iets frisser, strakker, zelfs mineraler over kwam dan Roussanne in de Rhône, die nogal vaak mollig tot zelfs ronduit vettig kan zijn.

Het ras is weinig bestand tegen wind, is vatbaar voor meeldauw en rot snel, heeft onregelmatige opbrengsten en kan pas laat geoogst worden. Het is een ras dat van een zonnig, droog en warm klimaat houdt en stenige arme en goed gedraineerde kalkbodems prefereert.

Het resultaat is vaak zeer aromatisch met geuren van bloemen, abrikoos, vijg, gekonfijte en droge vruchten, meidoorn en honing. Het zuurgehalte is goed en voldoende hoog zodat de wijnen relatief lang houdbaar zijn.

Bespreking van de geproefde wijnen

Ik probeer vanavond zoveel mogelijk impressies van de Savoie mee te geven, toch heb ik mij beperkt tot 2 wijndomeinen (die kwalitatief hoog scoren en in België te verkrijgen zijn).

Het Domaine Noël Dupasquier is een 15 ha groot familiedomein in Aimavigne (gemeente Jongieux), met David en zijn zus Véronique als 5de generatie aan het roer. De betrokkenheid van vader Noël (70+) zorgt er

wel voor dat oude gebruiken worden overgedragen, waarbij respect voor de natuur voorop staat.

Handmatig bewerken van de wijngaarden, duurzame bestrijding van ziekten, handmatige pluk en strenge selectie, natuurlijke gistcellen, geen kunstmatige toevoegingen en weinig interventie tijdens het vinificatieproces vormen de basis voor hun wijnen.

Het domein onderscheidt zich op meerdere manieren: men beschikt over uniek terroir, autochtone druivenrassen waaronder door de overgrootvader aangeplante Altesse, prachtige oude foudres en een rijke traditie. Het nabij gelegen meer van Bourget zorgt voor een gematigd microklimaat en perfecte rijpingscondities.

In tegenstelling tot veel collega's krijgen alle wijnen van Dupasquier een lageringsperiode van ± 1 jaar op oude foudre (neutraal hout), gevolgd door minimaal een jaar extra op fles voor de Altesse, Mondeuse en Pinot Noir.

Met name de Altesse, afkomstig van oude wijnstokken op kalksteenrijke hellingen van Charvaz, is exceptioneel en kan serieus oud worden. Zijn streng geselecteerde druiven brengen stuk voor stuk zeer brede, zuivere mineralige wijnen voort met complexe aroma's. Sommigen vergelijken hem al eens met de Savennières uit de Loire.

Het tweede domein op de proeftafel, Domaine Jean Perrier et Fils, is eveneens een familiedomein dat ondertussen aan de 7de generatie toe is. Het domein gaat terug tot 1853. Het domein beschikt vandaag over 60 ha wijngaarden waarop ze de traditionele druiven hebben aangeplant.

Dit is al een 'industriële' wijnbouwer in vergelijking met het kleinere en ambachtelijkere domaine Dupasquier.

Met de bouw van de nieuwe wijnmakerij en logistieke site met 2.000 m² geklimatiseerde kelders in 2000 is de groei van het domein van start gegaan. In 1953 2,5 ha groot, in 2000 23 ha groot en vandaag ruim 60 ha.

Domaine Noël Dupasquier Roussette de Marestel 2013

De beste Franse toprestaurants hebben de Roussette de Marestel van Dupasquier in verschillende jaren op de kaart staan. De wijn heeft de reputatie om ook goed te kunnen verouderen.

De wijn is gemaakt van 100% Altesse van oude stokken en werd gedurende 12 maand op oude eiken vaten opgevoed. We krijgen aroma's van rijp geel fruit (peer, ananas, perzik), gember, bloemenhoning en kamille. In de mond licht mollig (wat restsuiker) maar een mooie zuurtegraad. Een rijke, volle wijn.

Domaine Noël Dupasquier Mondeuse Blanche 2013

De tweede wijn van Dupasquier op de proeftafel is gemaakt van 100% Mondeuse Blanche en heeft eveneens 12 maanden rijping op foudre gehad.

In de neus heel typisch floraal maar ook wat toetsen van was en honing. In de mond evenwichtig, fris en vol.

Domaine Noël Dupasquier Fleur d'Altesse de Marestel

2014

Deze heb ik er bijgeplaatst om de Altesse ook eens in een ander kleedje te ontdekken. De wijn is gemaakt van 100% Altesse van oude wijnstokken maar geoogst met Botrytis. Daarna is de wijn gedurende 24 maanden opgevoed op neutrale foudres.

Het blind herkennen zal een makkie zijn want een beduidend zoetere wijn dan de andere natuurlijk. Aroma's van rijpe abrikozen, een beetje tarte tatin, geconfijte appelsien, in de mond mollig maar toch voldoende fraicheur.

Domaine Jean Perrier Rousette Altesse 2018

Deze wijn is terug gemaakt van 100% Altesse. De wijn heeft na de eerste temperatuur-gecontroleerde gisting een tweede malolactische gisting gekregen.

Het resultaat brengt in de neus vooral aroma's van witte vruchten, peer, een beetje violette. In de mond mooie levendige aanzet, vol en een licht bittertje.

Domaine Jean Perrier Aprémont 2018

Deze wijn is recent voor de 3de keer opgenomen in de wereldwijde TOP 100 van Wine Spectator. Gemaakt van 100% Jacquère.

De eerste gisting gebeurde thermisch gecontroleerd op 20°, het resultaat is een frisse wijn met in de neus aroma's van witte bloemen en vuursteen. In de mond mineraal en zelfs een beetje citroen.

Domaine Jean Perrier Chignin-Bergeron 2017

De laatste wijn op de proeftafel is gemaakt van 100% Bergeron. Deze wijn heeft in 2018 een gouden medaille gekregen op de Concours général Agricole de Paris.

Net als de Altesse eerste fermentatie gecontroleerd tussen 16 en 20°, tweede malolactische gisting. In de neus expressief abrikoos, violette en amandel. De mond is fruitig met terug die toetsen van abrikoos, volle mond en aangename talmende afdronk.